

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 11/2005 vp

Hallituksen esitys laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta, kemikaalilain muuttamisesta sekä rikoslain 44 luvun 11 ja 12 §:n muuttamisesta

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä helmikuuta 2005 lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta, kemikaalilain muuttamisesta sekä rikoslain 44 luvun 11 ja 12 §:n muuttamisesta (HE 279/2004 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Tapani Koivumäki, kauppa- ja teollisuusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Leena Halila, oikeusministeriö
- varatoimitusjohtaja Pekka Huttula, Öljy- ja Kaasualan Keskusliitto.

Lisäksi valiokunta on saanut sosiaali- ja terveysministeriön, ympäristöministeriön ja Kemian-teollisuus ry:n kirjalliset lausunnot.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta, jolla korvataan vuonna 1953 annettu laki räjähdysvaarallisista aineista. Uusi laki sisältää kaikkien vaarallisten kemikaalien, palo- ja räjähdysvaarallisten sekä terveydelle ja ympäristölle vaarallisten kemikaalien, teollista käsittelyä ja varastointia koskevat säännökset sekä räjähteitä ja niiden valmistusta, maahan-tuontia, käyttöä, siirtoa, kauppaa, luovuttamis-

ta, hallussapitoa, varastointia, säilytystä ja hävittämistä koskevat säännökset.

Uudistuksella siirretään nykyisin asetuksissa olevat säännökset lain tasolle. Säännösten sisältö säilyy pääosin ennallaan.

Myös kemikaalilakia ja rikoslain 44 luvun 11 ja 12 §:ää ehdotetaan muutettavaksi.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2005.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta pitää ehdotusta tärkeänä ja perusteltuna. Ehdotettu laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta sisältää säännökset toiminnanharjoittajan selvilläolo-, valinta- ja huolehtimisvelvollisuuksista sekä muun ohella yleiset turvallisuusvaatimukset tuotantolaitoksen sijoituksesta, suunnittelusta, rakentamisesta, käytöstä ja kunnossapidosta.

Hallituksen esityksen lähtökohtana on lainsäädännön saattaminen vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Sääntelyä ehdotetaan tällä perusteella tarkennettavaksi siten, että mittava määrä nykyisin asetustasoisia säännöksiä ehdotetaan siirrettäväksi lain tasolle. Sääntelyn nostaminen lain tasolle edistää myös lainsäädännön selkeyttä ja ymmärrettävyyttä.

Valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että lainsäädännön sisällön ajanmukaisuuden arviointia ei ole uudistustyössä tehty, koska lähtökohtana on ollut nykyisten säännösten säilyttäminen sisällöllisesti pääasiassa ennallaan ja ainoastaan lakitekniisten uudistusten tekeminen. Valiokunta pitää tärkeänä, että teknistä turvallisuutta koskeva lainsäädäntö pidetään myös sisällöllisesti ajan tasalla siten, että se vastaa nykyisen toimintaympäristön kemikaaleja varastoille ja käsitteleville laitoksille asettamia vaatimuksia. Jatkossa on siten tarpeen tarkastella myös hallituksen esitykseen sisältyvien lakien sisällöllistä ajanmukaisuutta. Esimerkiksi voidaan mainita mahdollinen tarve laajentaa 1. lakiehdotuksen 6 luvun soveltamisalaa koskemaan laajasti kemikaalilaitoksia sen sijaan, että lain tasolla ovat vain eräät voimassa olevien velvoitteiden mukaiset laitteistot.

Valiokunta katsoo, että hallituksen esitys selkeyttää viranomaisten välistä vastuunjakoa siirtämällä kemikaalien teollinen käsittely ja varastointi sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevasta kemikaalilaita kauppa- ja teollisuusministeriön vastuulla olevaan lainsäädäntöön. Kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin valvonta paikallistasolla siirtyy ehdotuksen mukaan pelastusviranomaisen tehtäväksi. Tehtä-

vän siirtäminen pelastustoimen alueellisille valvontayksiköille on kannatettavaa. Valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että alueelliselle pelastustoimelle on varattava riittävät resurssit tehtävän hoitamista varten. Myös alueellisen ja kuntatason viranomaisten välinen yhteistyö on erityisesti tarpeen siirtymäkauden aikana.

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 4 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisalaa tehtävistä rajauksista. Lakia ei sovelleta tuotantolaitoksen alueen ulkopuolella tapahtuvaan, vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa tarkoitettuun kuljetukseen eikä kuljetustapahtumaan kiinteästi liittyvään tilapäiseen varastointiin. Esimerkiksi ratapihoilla rautatiesäiliövaunuissa tilapäisesti säilytettäviin vaarallisiin kemikaaleihin tai satamassa tilapäisesti säilytettäviin kemikaaleihin ja niiden valvontaan sovelletaan siten vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettua lakia tai sen nojalla annettuja alemmanasteisia säädöksiä.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että kuljetuksiin liittyvään tilapäiseen säilytykseen ei sovellettaisi yhtä tiukkoja turvallisuusvaatimuksia ja menettelyjä kuin kiinteisiin varastoihin. Valiokunta toteaa, että tilanne on tältä osin parantumassa, kun eduskunnan 8.3.2005 hyväksymä laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 274/2004 vp) tulee voimaan. Hyväksytyn lain 12 §:n 2 momentin mukaan satamanpitäjällä ja lastinkäsittelypalveluja satamassa suorittavalla tulee olla ajan tasalla oleva turvallisuusselvitys, jos sataman kautta kuljetetaan tai siellä tilapäisesti säilytetään vaarallisia aineita merkittäviä määriä. Saman pykälän 3 momentin mukaan rautatieyrityksellä tulee olla turvallisuusselvitys ratapihal- le, jonka kautta kulkee merkittäviä määriä vaarallisia aineita. Lainsäädäntöjen soveltamisalojen pitäminen selkeästi erillään on tarkoituksenmukaista ja niiden perustana olevan kansainvälisen sääntelyn vuoksi välttämätöntäkin. Edellä todetusta riippumatta valiokunta kiinnittää talousvaliokunnan huomiota tarpeeseen tarkastella yhtäältä kiinteitä laitoksia ja toisaalta kulje-

tuksia koskevan lainsäädännön kehittämistä siten, että vaatimukset ovat mahdollisuuksien mukaan samantasoiset. Eri vastuuviranomaisten välisen toimivallan jaon selkeydellä ja toimivallan keskittämisellä on myös myönteinen vaikutus eri lainsäädäntöjen välisiin rajapintoihin mahdollisesti liittyvien epäselvyyksien poistamiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää talousvaliokunnalle,

että talousvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pentti Tiisanen /vas
Rakel Hiltunen /sd
Tuomo Hänninen /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Kari Kärkkäinen /kd
Jouko Laxell /kok
Mikaela Nylander /r

Säde Tahvanainen /sd
Satu Taiveaho /sd
Unto Valpas /vas
Ahti Vielma /kok
Pia Viitanen /sd
vjäs. Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.